

Szerkeszti és kiadja :

DR. LENDL ADOLF.

Budapest,

II. ker., Donáti-utca 7. sz.

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

„A Természet“ előfizetési ára

egy évre 6 korona ;

díszes bekötési tábla hozzá 2 korona.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A havason.

C sodálatos világ, milliónyi és milliónyi változottságodban, hol vagy legszebb, legremekebb, legimádandóbb?! A te Istened, a mi Istenünk, az a végtelenül nagy hatalom, láthatatlan kezeivel mikor és hol teremtett csak egy parányt is, melyben megfoghatatlan, fölérhetetlen bölcsesége teljes erejében meg ne nyilatkoznék?! Kerestem már az Alföld kiégett homokbuczkái között, a pusztá avaron, a leperzselt mezőn, kietlenül sivár, hideg sziklatesteken és mindenütt, az engemet körülövező szűkebb világ minden pontján a nagy alkotás csak egy kicsike kis foltját, melyre rámondhassam, hogy az nem szép, nincs benne semmi az itteni erő óriás tömegéből; hogy rámondhassam: ez tévedés, a természet egy közönséges produktuma; nem érdekes, nem hasznos, nem igaz, nem jó... És, a szél által föl kavart porszemtől kezdve, a megmérhetetlen mindenségben örületes sebességgel nyargaló világokig, egyetlen atomra nem talált a lelkem, melynek vizsgálata közben kicsiségemet és törekvésem hiábavalóságát be ne láttam volna. Szép vagy, imádandó természet mindenütt s minél távolabb estél alkotásaidban a mi felfogásunk körétől, annál szebb és bámulatosabb! Keresztül-kasúl száguldozhatnak a lelkem, ameddig szárnya bírja, az örökkévalóság feneketlen mélységén és magasságán; a fékezhetetlen képzelet ragadhatja villámsebességgel századok és századokon át: utoljára is bágyadtan vonja össze szárnyát,

visszaesik a földre s egy imádsággal esőndesen alszik... Megrészegül szépséged gyönyörétől s mámorában elzsiszbad. Nem is fogok én többé hibát keresni benned: örök álmatlanság, örök nyughatatlanság alakatlan, háttartalan nagysága. Millió és millió helyen és alakban jelentkező szépségeidben gyönyörködöm s abban a szűk környezetben vizsgálódom, melyet olyan szigorúan körülhatároltál — számomra. Egy kis bogár, mely napokig utazik pár méter magasságra, egy kis harmatcsepp, melynek tükrében a mindent teremtő Nap-Isten nézi meg felséges arczulatát, egy virág, melynek szirmain a napsugarak festegetnek isteni ízléssel ezer és ezer színt, árnyalatot; egy fellebbe emelkedő faóriás, egy tovarohanó kis patak, hatalmas, érzkeblű sziklaóriás és egy porszem: jobban fog ezután érdekelni, mint az érthetetlen végtelenség... Ezek az enyémekek, az a — Tiéd... Ezeket nekem adtad; amazt féltve őrzöd — tőlem. Legyen hát a Tiéd... Jer, édes föld! lakóhelye üdvnek és átoknak, álomnak és valóságnak, szerelemnek és gyűlölségnek, jer, veled foglalkozom!... Nem kell többé a véletlenség, titkait senkinek el nem áruló komolyságával...

Ilyen gondolatokkal készültem egy örökre emlékezetes havasi kirándulásra, zord téli napon, nagy lelkesedéssel. Nem turisztikai kirándulás volt ez, mely mindig inyünkre van, mert abban gyönyört keres a lelkünk s szórakozás után vágyik minden érzékünk; hanem férfias erőt, bátorságot, kitartást igénylő vadászkirándulás.

Egy deczemberi este, mikor épen együtt ültünk a közeli vidék tarokmatadorjai és hírneves vadászai, beállít hozzánk a bükkszádi Sólóyom Andris, a híres csiki medvevadász. Jelenti az ő székely dialektusával, hogy a *Mohos-tótól* északra, a Szent-Anna-tótól körülbelül három kilométer távolságban, fölfedezte a medve téli barlangját. A jelentés oly nagy örömet idézett elő, hogy a kártyákat egyszerre csaptuk az erdészlak nagy tölgyfa-asztalához s mintegy vezényszóra kaptuk föl az erdélyi hegyaljaival telt poharakat. Megéljeneztük Sólóyom Andrist s készültünk a két napra tervezett havasi kirándulásra. Nem kicsinylendő munka ez! Fegyverek, töltények, hatalmas török, balták és — emberek szükségesek egy ilyen kirándulásra, nem is számítva a ruházatot s a hegymászó botot... Minden készen volt s mi egy pohár bort elfogyasztva, nyugalomra tértünk, hogy frissen gyűjtött erővel indulhasunk másnap a havas rengetegének...

*

A havasok közt későre érkezik meg a hajnali pitymalat. Belebotlik száz és száz ránczába a sűrűn és rendetlenül egymásba fonódó hóhegyeknek s mire ablakunkhoz ér, hogy ott szürke-fehér szemével beletekintsen, messze a rónán már biboros köntösbe van öltözködve s rózsaszínre festi a végtelennek látszó hómezőt... A kakasok berengik éles kurjantásaikkal az egész falut; értésére adják mindenkinek, hogy jön az örök Isten: a fény; de mi, szárnyatlan halandók, csak a feneketlen mély sötétséget látjuk, amely betölti minden zege-zugát az öreg glóbusnak. Ha kitekintünk az ablakon, millió apró ragyogás tündöklik a szemeinkbe. Égnek a végtelenség apróbb-nagyobb világai, melyek csak csillogó játékszerrei a mindenható erőnek. Akkor törí szét őket, mint a gyermek az aranyos diót, mikor —

reájok ún. A ragyogó hajnalesillag fenn van már, sugarai átfutnak a nagy sötétségen, hidegen csókolják meg a jégzilánkokat s azokat az apró hócsillagokat, melyek meleg takaróvá verődtek össze a föld álmódzó gyermekei fölött. Lázás nyugtalansággal várjuk a hajnal pirkadását, mely itt, a vén havas óriások fölött úgy jelenik meg, mint a rózsaszínű gyermek a fehérhajú aggastyán karjain. Örökifjú hajnal, te mindennap újraszületsz, míg él ragyogó szemű, isteni szép anyád, a nap... Ő vele ébredsz, de pajzán gyerek módjára előre szaladsz s féktelen jó kedvvel mosolyogsz le ránk...

A halványabb csillagok egyenként elalusznek. Megriasztotta őket a közelgő fény. Az a nagyobb, az a hatalmasabb, mely mindent éltet s mely nélkül egy virág nem nyílik, egy madár nem dalol, egy szív meg nem dobban...

A sötétkék égről egyre tünedeznek el az álmatag csillagok. Mint az égve ragyogó szép szemek, ha az álom fátyolt von rájuk, elbágyadnak és fényt szóró golyóikat elfedik, úgy pislákolnak fáradtan valamennyien s eltűnnek a hatalmas szinterről rendre. Még csak a tüzes szemű hajnalesillag ragyog, de annak is bágyad ereje... Lassan jön a havasi pitymalat. A keleti égbolt peremén már föltűnik egy hosszú köd-szürke sáv; végig vonul a havasok felett s perczről-perczre terjed, mind nagyobb tért foglalva el a végtelen sötétség birodalmából. Egyszerre eltűnik a szép hajnalesillag is... Itt a hajnal! Az éjszaka csodaszép, csillogó ékszerit levetette; a végtelenség gyászruháját csintalan kedvteléssel tépte szét a derű...

Csillingelő fogatok röpülnek velünk a fagyos hóúton. A havasokról éles szél dudorász, szembe velünk; alig tudjuk a puha párnák patyolatában fölmelegedett vérünket megögni fagyos érintésétől.

Ifjúkori emlékeimből.

— „A TERMÉSZET“ eredeti tárczája. —

Irta: *Lázár Lajos.*

Egy elmúlt negyedszázad képei elevenődnek fel lelki szemeim előtt s kéjes álmódzással hozom ama igazán boldog időket emlékezetembe; hisz itt folytak le ifju serdülő koromnak rám nézve úgyszólván legszebb napjai, minthogy 8—10 éves koromtól kezdve valódi lelki gyönyörrel csügöttem már akkor a vadászon s ezzel párosultan a természetimadásban.

Már akkor fegyverrel kezemben barangoltam be hazánk bástyáit képező Kárpátjainknak fenyvesektől örökzöld, meredek, sziklás bérceit. Ismertem a hegyek legelrejtettebb, misztikus, sötét katlanjait, nevezetesebb kimagasló pontjait, melyek tetejéről belemélyedve a nagyszerű innen kínálkozó, ecsettel le nem festhető képek szemlélésében, megfeledkezve mindenről, csak a benyomások szülte érzelmeknek élve, egy új életben képzeltem magam. Csak itt éreztem a szabadság nagyszerűségét, itt az Isten szabad ege alatt, hol korlátlan úr az ember, hol melle szabadabban lélegzik s hol tekintete csak ott ér véget, hol az ég azurja érintkezni látszik a távolban elmosódó hegyek koronájával.

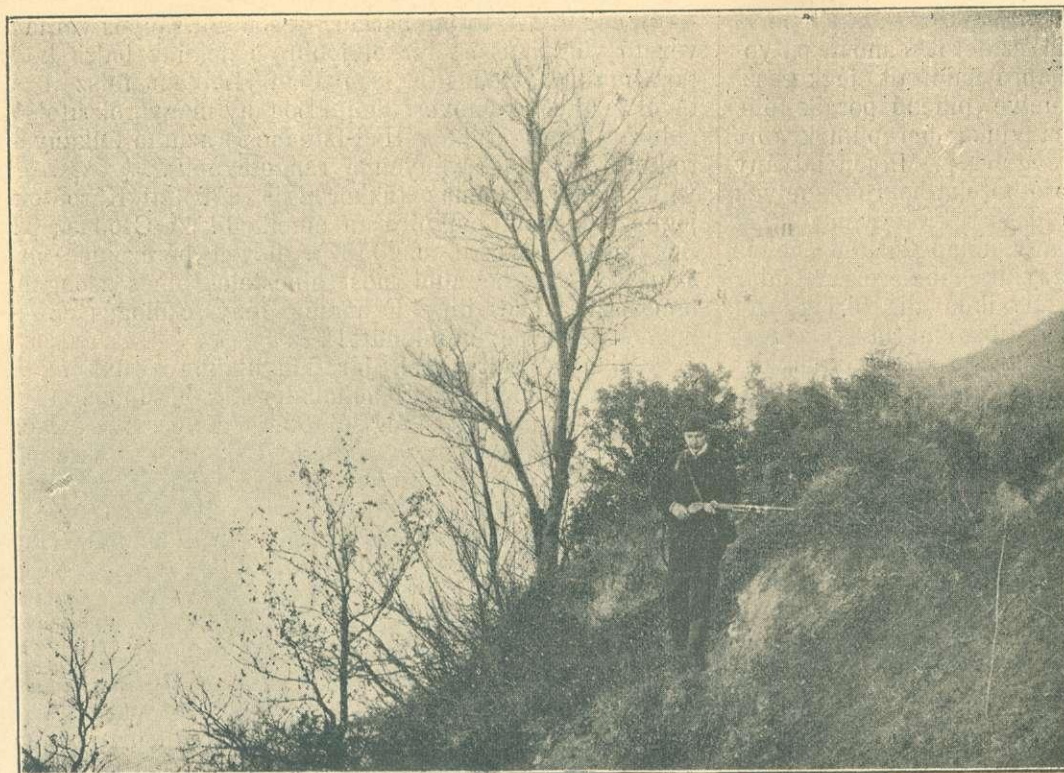
Hol a levegőgben sokszor picziny fekete pontot láttam úszni, mely folyton változtatta helyét s melyben felfe-

deztem a lég királyát, a sast, kinek nem szabott a természet korlátokat s ki egy-egy nap alatt országok fölött vonul el láthatatlan magasságban.

De tovább szövöm elhagyott merengésem fonalát, mert hisz e perczben oly helyen állok, hol néhai édes jó apámtól a szabad természet ölen először nyertem gyakorlati útmutatásokat a fegyverrel való bánásmódra. E helyről, hol most állok, a meredek Nagykóhavas lábánál, az úgynevezett „Malomdombon“, ott, hol a „Pozsár“ és „Sipot“ völgyéből rohan le tájékozva és csobogva a pisztrángdús két havasi patak, mely a Kis- és Nagykóhavas összes keleti részén fekvő forrásait egyesíti. Itt tettem első lövésemet czélba egy kőre, mely által mintegy bevezetve lettem a puskázás gyakorlatába s mely helyen utóbb sok szép gazella termetű őzet is hoztam terítékre. Oh hányszor dobbant itt azelőtt gyermeki ártatlan érzéssel telt szívem a bércek által sokszorosan visszaadott többhangú, de azért mégis harmónikus kopóhajtás hallatára sebesebben, hányszor későbbben, férfikoromban.

Higye el nekem kedves olvasó, hogy ért legyen engem bármi bú, csapás az életben, e hely de sokszor vigasztalt meg, hányszor feledtette el velem az élet terheit. Különös vonzalom tart fogva e helyhez, midőn ennek földjét taposom, mintha átszellemlénnék, mintha nagyobbak, erősebbnek érezném magam.

Balról a „Csiroska“, hol az első nyulat ejtettem el kapó

Egyik költői lelkületű vadász ki is fakad a *sebesen mozgó levegő ellen*: „kóbor szellő, nem csók ez már, hanem — harapás!“ Védekezzünk! — kiált föl a másik s kiveszi a butykost nagy téli bundája titkos rejtékéből . . . Azután, vigabban a füttyörésző szélnél, poroszkálnak a mi tüzes erdélyi lovaink s mi fölmele-

lövessel, fentebb a „Pozsár“, hol első, röptés közben elejtett vadam egy szajkó volt s midőn felhangzott a közelből édes jó atyám „bravo“ kiáltása, a legboldogabb halandónak éreztem magam széles e világon, ki az ezeregyéj mesebeli királyfival sem cseréltem volna. Amott alább a csörgedező patak mélyén a hely, hol a császármadárkakast oly ügyes belopással hoztam egy szép lövéssel aggatóra. Tovább ama nyak a cserjés fölött, hol sok tavaszon nem egy hosszú-csőrű szerelmes erdei szalonkát hoztam le a Venus csillag tündöklése mellett a félhomályból biztos lövéssel.

Ott túl ama hely a „Kóba“ sűrű oldalában, hol egyszer őszszel, kopóm heves ugatására egy nagy medvét láttam mellettem elzammogni, melyre azonban akkor a mesékből hallottak miatt még elég bátor nem voltam rásütni fegyverem s így sértetlenül távozott. Ismét odább, ama sűrű fenyves melletti keresztútnál, hol a ravasz vörösbundájút búcsúztattam el örökre a nyúlsüldők és fiatalabb erdei szárnyasok nagy örömére. Emitt a tisztás a sűrű fenyvesek közt, hol az őzbak szinte telbőkött, egyenesen mellettem rohanva el a sarkában lévő kopók előtt s melyre meglepetésemben fegyveremet sem tudtam akkor felemelni s így tovább sok ily élmény, melyhez a gyermekkori képzelet még sokat hozzáfűz s melyet rendszeren nagyítón át néz, másképen fog fel és másképen érez át.

Csodálkozhatni-e hát azon most már az elmondottak után, ha e helyet oly szívesen keresem fel, oly szívesen

gedve lelkünkben is: dalra gyujtunk a szánban, hogy zeng bele a völgy föl Tuszádig, ahol most bizonyosan nem fürödnek habkeblű szép asszonyok s a fenyves sűrűjében nem bűg a gerle, nem suttog az édes szerelem . . .

A torjai havas bérczek egyszerre kigyúlnak. Millió és millió hó-csillag ég; a napsugarak csókjától elpirult az ég keleti pereme és rózsaszínű fátyol borult a hófedte hegygerinczekre. Felséges, isteni szép kép ez! Nem lehet leírni, nem lehet lefesteni; ezt látni és csodálni kell! . . .

Utunkat mindkét oldalról magas hegyek szegélyezik, melyek most itt-ott össze vannak forrva az éggel, hatalmas ködoszlopok által. A napsugarak az átláthatlan szürke köd alaktalan testét itt

hófehérre festik, amott rózsaszínbe vonják s a mélyen tolongó vízpárát sötét árnyalatokkal gyászos borongássá varázsolják. Megragadja a lelket mindenütt a természet harmonikus rendje; de itt, a havasok között, telis-tele tölti imádsággal. Itt folyton látjuk az Istent, a nagyot, a hatalmást, aki soha nem pihen; folyton zúz, tör,

időzöm e helyen, mint sehol a világon. Fölöttem ragyognak a Nagykőhavas mohás mészkőszirtjei, melyek maig is olyanok, mint mikor először pillantottam meg őket s a midőn kíváncsiságtól sarkalva ama kérdéssel fordultam jó atyámhoz, mifélek azok a fehér hegyek ott a távolban? s az e kérdésemre adott felelet, mely a természet szeretetétől volt áthatva, volt bevezetője az én nagy természetimádsomnak, szeretetemnek.

Ha sokszor együtt barangoltuk be e tájakat, folytonos kérdéseimre alig birt válaszolni, hisz egyik kérdésem a másikat akarta megelőzni; megmondotta nekem, hogy ez ilyen fa, ilyen madár, ez meg ilyen pók, kígyó, darázs, gyík, emez meg ilyen virág, növény, kő stb.

Végtelen türelme kellett legyen, hogy sok a természetben előforduló dolgok iránti érdeklődésemet kielégítse, megmagyarázza s engem a természet ismeretébe mintegy bevezessen; ezt tanár így nem, ezt csak a szülő teheti, ki örül és élvezetet talál abban, ha fiát ily dolgok iránt nagyban érdeklődni látja — tudja.

S most Isten veled kedves hely, kedves bérczek, völgyek és rétek, patakok és csermelyek, források, szirttek és oly sokszor megjárt utak, legyetek ti továbbra is az én jó barátaim, mert ígérem nektek, hogy míg csak élek, titeket el nem hagylak, hol annyi kellemes és édes órát töltöttem el bennetek s melyek emlékei kellemes érzést keltenek az én, irántatok minden időben lelkesülő, érző keblemben.

azután alkot, teremt. A tarka virágok ezreit elteperte egy fagyos leheletével a föld színéről s most patyolatfehér takaróval betakarta apró halottait, jégkereszteket, gyémántos sírfákat emelve pihenő poraik fölé.

A csupasz bükköst elhagyjuk; berepülnek *apró táltosaink* a fenyvesek rengetegébe... Milyen látvány tárul itt szemünk elé! Az apró boróka-bokrok, melyek útunkat kétfelől szegélyezik, csak ritka helyen dugják ki szúrós levelű ágait a nagy hólepedő alól; nehéz teher nyomta le őket édes anyjuk kebelére. A sudar erdei fenyők szétterjesztett galyaikon alig bírják a tél tündére által reájok hintett hócsillagokat, melyek most nem is ragyognak; még nincs sugár, mely tündöklést szűrne jégtestükbe. A kis havasi patak habos torlódásokban fenéig be van fagyva s partjain hófehér virágok nyílnak, ezer változatban. Ott egy hatalmas szegfű ringatja fodros kelyhét, mellette kaktuszok, orchideák bólintgatnak s pálmaerdőbe vész el a völgynyíláson tekintetünk. Mind patyolatfehérek ezek a búbajos virágok, melyeken csak egy-egy éhes madárka ül bágyadtan, fázósan, mint egy kicsike gyász. A rengeteg néma; egyetlen suttogása nincs az erdőnek. A szellő se lebben; megfagyott valahol a *Bálványos-vár* romjai alatt s nem képes szárnyra kapni. A torjai völgyből párazat emelkedik föl s egy sziklabércz homlokáról leolvasztotta a hókoszorút. Olyan kietlen, olyan szomorú ez a darab szürkeség a végtelennek látszó fehérségben. A *torjai kén-barlang* sóhajtozza ott gyilkoló lelkét a szabadba s megöli vele még a telet is. Abban a barlangban él a — halál. Láttam, mikor megfojtotta Pele Piroskát egy pillanat alatt... Szegény, még csak nem is vonaglott; talán még a lelkét is megölte!...

Sólyom Andris ott volt már az ő embereivel a völgy torkolatában; vigan lobogó tűz mellett piritották

— orraikat. A torjai barlang- és a Bálványos-várnak vezető völgyi út itt tér el jobbra s nekünk balra kell tartanunk, a Mohos-tó irányában. Lelkem felszáll a távol feketélő romokig, ahol a pogány magyarok utolsó áldozatot gyújtottak a Had-Istennek s azután felkanyarodunk a gyalogösvényen a rengetegnek...

A nap hatalmas tűzkorongja a keleti Kárpátok jéghegyei közül lángpirosan emelkedik ki. Csodaszép! Sugarait egyszerre szétönti a havas bércezin s beszüri a völgyekbe, ahol most nincs élet, nincs zsongás, nincs szín, nincs illat. Fehérség, fény, csillogás és — halálos némaság mindenütt!...

Nagy fáradtsággal, járatlan utakon törünk fel a havasnak; néhol térdig, néhol derékig besüppedünk a nagy hóba, mely itt még októberben leasett. Akkor még az Alföld rétjein javában nyíltak az őszi virágok s nagy csapatokba verődve legelt a juhnyáj, a gulya, ménes és szólott a tilinkó. A havas bükk- és fenyőfái görnyednek a hóteherrel; reájok tapadt minden kis pehely, amit a kóborgó felleg leszítált a nagy végtelenből. A hó, mely az erdő titkait jegyzi, ezúttal nagyon kevés ujságról ad számot. Előttünk van a fehér vászonra rajzolva egy őz s a róka csapája. Tovább egy nyúl tél-éjszakai tánczáról tesz tanuságot a kis tisztás s az erdei cziczkányok pajzánkodásáról ezer meg ezer apró nyom. A hatalmas erdőségben egyetlen madár sem jelentkezik; még a havasi pinty is itt hagyta gyönyörű nyári lakását s a falvak körül, a gyümölcsösökben tengeti át téli életét...

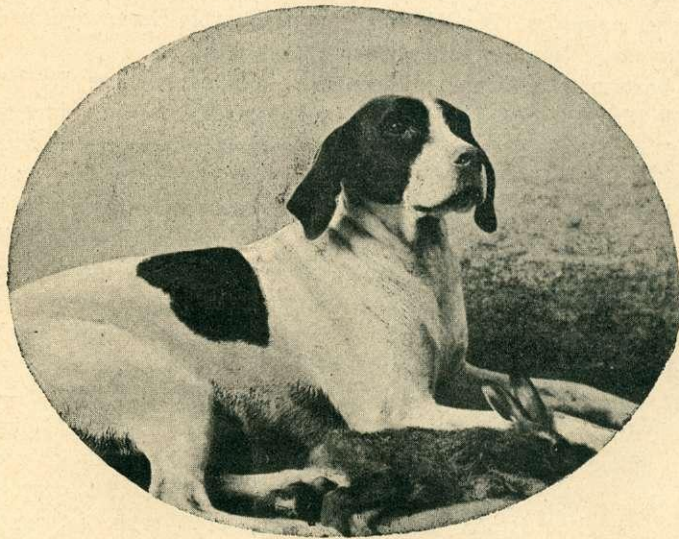
Végre elérjük a *Mohos-tót*. Elszáradt, eltorzult apró fák, csenevész bokrok jelzik távolról a helyet, ahol az őszanyag a föld gyomrából ki-kidagad s azután ismét visszahúzódik a roppant mélységbe, ahol még forrong a hosszú évezredek előtt meggyújtott tűz, jelezvén, hogy a teremtés, a létel és a pusztulás —

Smiczi.

Nem a gazdája hiúsága hozza a Természet tisztelt olvasóközönsége elé. Böles pofája miatt éri ez a megtiszteltetés s a miatt, hogy az okos, komoly vizslatekintet mögött a valóban kitünő, nemes vadászeb tehetsége lap-pang.

Aki már huzamosan vadászott jó vizslával, tudja, hogy szép cselekedeteikről könnyvet lehetne írni, ép úgy, mint a haszontalan nyúlkergetők mulatságos stiklijeiről is. Smicziről csak azért mondok el egyetmást, hogy a tisztelt olvasó a képet a valósággal kiegyeztíthesse.

Nyolcz éves szuka ő kelme. Mestere, ki a vadászat elemeire oktatta, ismeretlen. De jó tulajdonságait bizonynyal már magával hozta e világra, tanítása öröm lehetett. Nálunk magától tanult; egészen alkalmazkodott a mi szép, de jó részt nem vizslának való

Smiczi.

vadászatunkhoz, melyben mindent megszokott, mindenbe beletanult — önmagától. Hosszú csónakútajainkon nyugodtan szunyókált az egészen kis csónak orrában, hol sohasem volt láb alatt. Nappali és esti leseken órákig kitarított mellettünk elnyújtózva, mozdulatlanul; kora hajnalban didegve, este a bőre szunyogoktól lepve, de azért nyifogni, vinyogni sohasem hallottam.

Nagy ritkán kelt fel mellettünk egyet nyújtózni; csak ha a fegyverhez nyúltunk, volt rögtön talpon, a vadkacsákat és a legtöbb, még oly magasan járó szárnyast, melyre rálöttünk, már a levegőben észrevette. Ez a leső vadászat nem az ő tere volt; sokszor sajnáltam, de ő megelégedett az apportirozással, melyet szenvedélylyel és páratlanul végzett.

A leggonoszabb süppedékes helyekről minden dirigálás nélkül elhozta a vadat, ha több esett, egyiket a másik után, a jeges vízből is. Igazi remeklése a saját tere, a fűrj, fo-

az élet és a halál — nem egyéb egy égési processzusnál. — Ha nem lesz többé tűz: elfagy minden világ és csak ha újra kigyúl, következik be egy új teremtés.

A Mohos-tót óvatosan megkerüljük; mert azt mondja Sólóyom bácsi, hogy ott könnyen lesüpped az ember s aki alatt egyszer megnyílik a tó mohos kérge: meg sem áll a pokol fenekéig . . .

A Szent-Anna- és a Mohos-tó között indulunk föl a csik-tusnádi havasokra. Dél volt, mikor egy meredek oldalon nagy küzdelmekkel fölértünk a tetőre. Kimerülve, éhesen állottunk meg a bérczet-

tőn, ahonnan csupán a végtelen kék eget s a körülöttünk elterülő hóvilágot szemlélhettük. Azonnal óriás tüzet gyujtattunk, hogy megpihenjünk s ebédeljünk. Hatalmas fenyőhasábok susztorogtak, lángoltak, pattogtak előttünk, erős szurok, gyantaillat terjengett körülöttük. Úgy éreztük, mintha az Istenség legfenségesebb templomában volnánk s tömjénfüst szálldogálna a hatalmas oltárról az égre . . . Templom is ez; minden pillanatban imádságra buzdító nagyszerűségével.

goly, nyúl stb. megkeresése volt. A vízi vadászat miatt hallása romlott, ezért sokszor messze keresett, de kitünő orra semmit el nem került s ha egyszer „állott“, onnan ki nem mozdult, csak a mi szavunkra. Egy karácsonykor foglyokat talált a szőlőben; a vad épen kellett; visszamentem puskaért. Körülbelül tíz perczig egyedül volt; mire visszaértem, a csapat a deres gazban már áthúzódott a szomszédos vetésre.

A kutya ott állott és csakhamar apportírozott is. A sebzett nyulat mindig megkereste és meghozta a leg-sűrűbb bozóton át is. Ez egyik legszebb és oly ritka tulajdonsága, hogy a megtalált vadat semmiképen ott nem hagyja. Ha már nem bírja a vonszolást, megpihen, de amit megtalál, azt mindig el is hozza. Ebben a tekintetben valóság-gal elkényeztetett engem; ha valamiért elment, azt — ha törött, szakadt — már a mienknek tekintettük. A szárnyas vaddal gyengéden bánik, a mit élve vesz fel, úgy is hozza elénk. (Ellentétben egy kitünőnek híresztelt pályatársával, a melyik a kazal mellett lelőtt verebeket csak úgy falta, hogy valósággal bírkózni kellett vele a pecsényéért.)

Szenvedélye hűségénél is nagyobb. Ha a puska hosszabb ideig hevert nálunk, át-átszökött egy ismerőshöz, a ki kapott az alkalmon és vitte azonnal. Ilyen hűtlenségek után sunyogva, a földön csúszva szokott hazajönni, bár — ismerve szenvedélyét — ezért sohasem bántottam.

A kis nyúlkölyök a saját zsákmánya. Egy bodzásból vette fel s mint mindent, még a földből kikapott vakondot is, hűségesen apportálta.

Sz. L. E.

A vígan lobogó láng izzó parazsa fölött vadász-kéjélvezettel pörköltük a pecsényét, szalonnát; jó étvágygal ebédeltünk s pompásan gyöngyöző bortól fölhevülve indultunk a medve barlangjához. Egy jó negyedórai út után megszólal Sólóyom bácsi:

— No, tekintetes urak, most má' vigyázni kee! Amoda van né a maczkó palotája . . . Biz úgy! . . . És rámutatott egy mélységes völgyre, melynek nagyobbára sziklás falai feketén emelkedtek ki a nagy hó-erdőből. Oda is lehatoltunk s kiszusszanva a fáradságtól, tüdönkbe szorult a levegő, elkészültünk a szörnyű harcra, melyet bizonynyal meg kell vívnunk, ha a nagy alvó fölébred . . .

Embereink fejszékkel, fegyverekkel, mi minden elképzelhető gyilkoló eszközzel felszerelten közeledtünk a havasok rémének szűk palotájához. A barlang bejárata nagyon jól védve volt az északi széláramlatoktól. Előtte fenyőbokrok, bükkhajtások és sűrű bozót verődtek fel s egész hófal emelkedett. Úgy látszik, a maczkó künnjárt néhány nap előtt, mert talpának hatalmas rajzai ott vannak a hóban. Szétnézett a havas világban s újra álomnak dőlt. Nem tetszett neki a külső körülmény, a rideg természeti állapot.

Amint teljes bizonyossággal megállapítottuk, hogy a hatalmas vad barlangjában van, a haditervet készítettük el. Szorgosan megvizsgáltuk a környezetet és lehetőleg oly állásokat foglaltunk el, ahol a fenevaddal szemben legbiztosabban védekezhetünk. Mikor minden rendben volt, a fejszések éktelen lármára gyujtottak, (egyik be is lőtt a barlangba), hogy az alvó rémet felriasszák. Tompa nyöszörgés jelezte, hogy a barlang pihenő ura ébredszik . . . A láрма újabb erővel tört ki; a havas bérczek nagy erővel zúgták vissza az éktelen zajt s a rengeteg testén lassan ringott át a moraj. A medve felbődült s talpra állott. Hallott a barlangból lépteinek zaja . . . Egyszerre csak feltűnik a téli tanya kijárójában hatalmas alakja. Nem riadt meg, de izgatottan tekintett körül s szemeit vadul forgatta. E perczen egyszerre hat fegyvercső irányult feléje s dördült el valamennyi egy pillanat alatt. A medve iszonyatos bögéssel állott két lábra, szemei vérben fürödtek s támadásra készült. A fegyverek ismét eldördültek s a borzalmas állalat hanyat vágódott a hóban . . . Midőn feléje közeledtünk, még egyszer megkísérlette a felállást, de erőtlenül visszahanyatlott s néhány percznyi vonaglás után örökre elcsendesült . . .

Leírhatatlan az az öröm, melylyel körüállottuk elernyedtetemét s gyönyörködtünk párolgó vérében, mely nagy helyen pirosra festette a patyolat havat.

Alkonyodott. Fölgyujtottuk a nagy örömtüzet a völgyben és megtartottuk a nagy áldomást. Ott csaptuk föl az éjszakai tanyát is, a havas közepében, gyöngyöző bor mellett gyönyörködve a fenn égő csillagok ezreiben s álmodozva a meleg otthon puha párnáiról.

Ébren meséltük át az egész éjszakát; lelkünk visszaszállott a daliás multba, mikor az alattunk elterülő völgyben trüszszögő paripák vágták fel a havat s a pogány magyarok oltára füstölgött a titkos berkekben; a turulmadár csoda-szárnyai csattogtak a bércz felett s búbájós asszonyok gyujtogatták aczélos szívekben az édes szerelem tüzét... Most néma a tündérszép tájék, csak a rengeteg fagyos sóhajtozása halatszik, mintha a Bálványos várban eltemetett Ős-Isten feljáró lelke zsongana körülünk, bús szemrehányás hangján panaszkodva...

Boér Miklós.

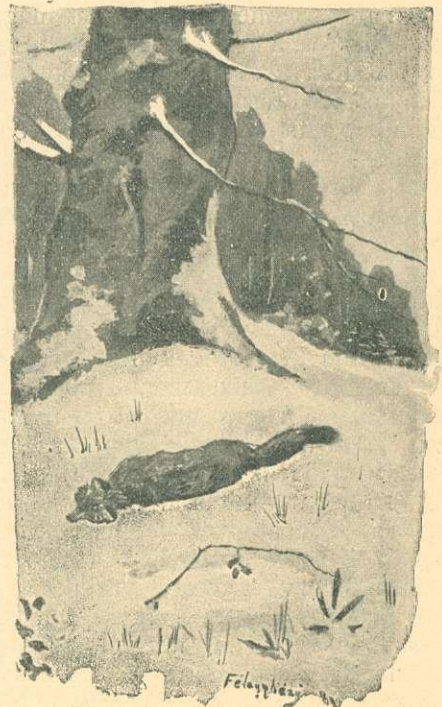
A farkas fogása és vadászata.

A farkas pusztításának többféle módja van — a mérgezéstől eltekintve — de ma már leginkább csak hajtóvadászaton kerül kézre — nem számítva a véletlen esetlegességeket, minthogy nagyon megcsappant a száma. Hajdan, mikor épen nem volt ritkaság a farkas: veremben (farkasveremben) és e célra készült kerítésekben fogták még a cigány kovácsok által készített vaskaptányokban is; ezenkívül lesből lötték stb. Kaptánynyal való fogása — ahol gyakoribb előfordulása van a farkasnak — maig is egyike a legsikeresebb pusztítási módjának; azután a csali mellett való éjjeli lesek. Továbbá lehet még vadászni hívással és hajtással; az utóbbi azonban sokszor igen költséges módja a farkaspusztításnak és nem is mindig sikerül; kivált az u. n. hivatalos hajtóvadászatok; anuál sikeresebb azonban — mint fent említettem volt — a nagy farkasvassal, vagyis kaptánynyal való manipuláció, ügyes, szakavatott embernek. Az a körülmény ugyanis, hogy a farkas kitűnő szaglásával a kitett csalit nagy távolságból megérzi, mintegy ellensúlyozni látszik azokat a nehézségeket, melyek elpusztításánál azáltal merülnek fel, hogy *határozott váltót* nem tart be s ezáltal a kaptányok elhelyezését megnehezíti. Ha tehát farkast akarunk fogni, azt előbb mintegy oda kell csalni, ahol a kaptányt elhelyeztük. Ezt pedig úgy lehet legkönnyebben elérni, ha megpörkölt dögöt, például kutya- vagy macska-beleket hurczolunk a földön (szóval „vonszalékot“ készítünk s a szokásos módon járunk el vele). Ami pedig a csalit illeti, legcélszerűbb a vasba ózmáját vagy nyers libahúst tenni, de birkaczómbot is lehet használni csali gyanánt. A vas szagtalanítására sokan (*így Pieper is*) a következő kenőcsöt használják: *friss*, sózatlan libaszirt olvasztunk fel egy uj edényben s a felolvasztott zsirba egyenlő részben köményt, baldazin-növényt és fenyőrügyeket is keverünk s az egészet izzó parázs fölött körülbelül 5 perezig sütjük, de vigyázunk, hogy meg ne barnuljon, miért is az egészet valami fadarabbal folyton kavargatjuk, amit még akkor is folytatunk, ha a tűzről levettük az edényt, ekképen hűtvén le a forróságtól a pempőt, melyhez végül némi csekély porrá tört kámfort is keverünk, majd az egészet egy tiszta rongyon át egy üveg-edénybe szűrjük s azt lekötve, hűvös helyen egy évig is eltarthatjuk. — A farkasokat állítólag az *Asa foetida* (*Ferula osa*) elégetése folytán keletkező szag is nagyon csalogatja. Praktikus törvetők azonban a legtöbbször semmi „szagot“ sem használnak, hanem a vasat egyszerűen ganajlével bedörzsölik s ez esetben a vas környékét részben ganajjal hintik

be. — A vas felállításánál szem előtt tartandók mindazok az elővigyázati rendszabályok, melyeket már ismertettem s ügyelni kell, hogy az ágyékban kellően elhelyezett vas a láthatatlanságig földve legyen földdel, vagy száraz falevelekkel, végül pedig a vas körüli talajnak a szokásos módon visszaadjuk természetes kinézését. A lánczot nem rögzítjük, hanem valamely e célra szolgáló tuskóhoz erősítjük, vagy pedig horgonyt kapcsolunk a végére. Ha egyszerűen dögök közé helyezzük a vasat, kevésbé elővigyázatos bánásmód mellett is célt érhetünk s ez esetben elégséges egyszerűen befödni a vasakat; a hurczolható tuskónak azonban nem szabad elmaradni. Szintén jó fogásmódnak állítják azt (Pieper szerint), midőn körülbelül 1½ láb magas fatörzsre ludat, kácsát, tyukot, nyulat vagy hasonlót erősítünk s a törzs alá több tányérvasat helyezünk el. A farkas megkapván a szimatot, nem igen néz lábai alá, midőn vélt prédája után húz. Ha után akarjuk nézni a vasakat, a csizmatalpon jó egy darab sült húst erősíteni, avagy hasonlóan, mint a rókánál, heringfejeket; vagy pedig bedörzsöljük a csizmatalpat asa foetidával (bűz-aszán). Azonban mint általában minden ragadozót, a farkast is legsikeresebben lehet méreggel pusztítani. Ennél természetesen az a fődolog, hogy a mérget úgy helyezzük el, hogy az az óvatos dúvadnak fel ne tűnjék. A strychninrel üzőtt megszokottabb mérgezési módnak, amidőn t. i. a mérreg a kitett dögön ejtett bevágásokba tétetik: sokszor azért nincs hatása, mert hosszabb idő alatt a mérreg részben feloldódván, a megmérgezett helyeken a hulla zöldes színű lesz, erősen émelygős, keserű ízt vesz fel, minek folytán a farkas azt még nagy éhségében sem kezdi meg. Az a mód pedig, hogy a strychnin viaszkihüvelyekben rakatott a hullába, nem ritkán eredménytelenséget okozott. Leghelyesebb mód tehát az, ha kisebb házi szárnyasokat, pld. libát, vagy kacsat használunk e célra s ezek kisebb (szárny- és czomb-) csontjait óvatosan felmetszvé, a strychnint a csontban helyezzük el s azután a felmetszett csontot egy kis viaszkkal betapasztván, a húst előbbi állásába visszaigazitjuk. Amint a vad a csontot elharapja, már megmérgezi magát, még az esetben is, ha a keserű falatot szájából kilökné, minthogy a mérreg fogai közé jutott. Ezt a módszert alkalmazzák a magyar német erdőiparegylet színevér-polyánai uradalmában is és pedig meglepő sikerrel, mert nemcsak a kisebb ragadozók, de farkas, hiúz, sőt medve is esik zsákmányúl minden évben, — holott azelőtt használt szokottabb mérgezési eljárásoknak igen kevés sikerét tapasztalták. Ahol esetleg nagyon elszaporodtak a farkasok, ott a téli mérgezéstől eltekintve, nagyobb pusztítási eredményt csak úgy érhetünk el, ha a fiatalok barlangjait kutatjuk fel, mert akkor egész farkasbandákat el lehet pusztítani. A farkasok tulajdonképeni barlangjait azonban nem könnyű dolog felkutatni, mert azok ellenkezőleg, mint igen sokan hiszik, nem ott vannak, ahol a farkasok legtöbbször rabolnak, hanem sokkal távolabb s mert a farkasok barlangjuk közelében, sőt e helyektől 2—3 kilométernyire sohasem rabolnak, hogy barlangjuk hollétét el ne árulják. A farkasok tartózkodási helyét rendszerint csak éjjeli orditásaikból lehet megállapítani és pedig a legpraktikusabb módon úgy, ahogy azt egy igen tapasztalt vadász (Bartacsek A.) leírásából ismerjük. Három-négy vadász ugyanis az éj beállta előtt abba az erdőkerületbe megy, ahol

farkasokat gyanítanak s itt ordításukat kihallgatják. Ha azután körülbelül megállapították, hogy a farkasokat hol kell keresni, akkor a megfigyelő vadászok 3—4 különböző ponton, leghelyesebben fákon elhelyezkednek. Mielőtt az öreg farkasok rabló újtokra kiindulnak — ami rendszeren éjjel előtt úgy 10—11 óra után történik — torkuk szakadtából elkezdnek vonítani és mindig nagyobb kört írva le, távoznak a barlangtól, míg a kölykek a barlangból kibújva, fülsértő akkordokban felelgetnek a távozó öregeknek. Ha már az öregek jó messzire távoztak, akkor a vadászok félkörben megindulnak a barlang felé, miközben az a vadász, aki az öregek ordítását legjobban bírja utánozni, folytonos vonításával tévedésbe ejti a kölykeket, melyek a pseudo-farkasnak folyton felelgetnek. Ily módon csakhamar és egész biztosan fel lesz kutatva a barlang, ahol azután már nem kerül nagy munkába az egész gonosz fajzatot elpusztítani. Ily megfigyeléseknél azonban felette óvatosan kell eljárni; pipázni, szivarozni, lármával közeledni, vagy csak beszélgetni is, egyáltalán nem szabad. Mert az öreg farkasok felette bizalmatlanok s a legkisebb gyanura rögtön visszaszaladnak s kölykeikkel együtt rögtön odahagyják a barlangot s oda többé nemcsak hogy visszazár nem térnek, de mielőbb, rendszeren nagyon messzire elköltöznek s többé állandó helyet nem tartanak, hanem folyton egyik pagonyból a másikba vándorolnak. Ha a vadászok a kölykekkel együtt az öregeket is el akarják ejteni, akkor a barlang megállapítása után nappal — úgy délelőtti 10—11 óra tájban kell őket meglepni. Ilyenkor a jól kicsapázott váltókra a legjobb vadászok állítandók, a társaság maga pedig jó nagy félkörben foglaljon állást, míg a hajtók a barlang mögött ugyancsak félkörben kezdik meg a hajtást. A látma közeledtére az öregek a fiatalokkal együtt rohamosan felkerekednek és a barlangot elhagyják; egy ideig szimatolva bujkálnak, de azután csakhamar felkeresik megszokott váltóikat, hogy azon át az egész csapat elmenekülhessen. Ez okból szükséges, hogy ezekre a helyekre a legjobb lövéket állítsuk, hogy a csapatból lehetőleg egy se menekülhessen ép bőrrel. Az első lövés eldördülése után a csapat ugyan legtöbbször szétválak s egyenként igyekeznek kuszva elmenekülni, de a fiatalok, melyek még nem szereztek megfelelő élettapasztalatokat, többnyire együtt tartva igyekeznek drága bőrüket megmenteni. Legjobb azonban őket a barlangban elpusztítani és nem várni vele, míg kifejlődnek, mert addig is az öregek sok kárt tesznek, úgy a vadállományban, mint a háziállatokban, lévén úgy az öregek, mint a fiatalok egyaránt nagyon telhetetlen kártevők. — A farkas legbiztosabb pusztítási, illetve lövésmódja a *hívással* történő vadászat, mely november hó elejétől körülbelül december hó közepéig üzhető, természetesen oly helyen, hol a farkasok állandóan nagy számmal találhatók. Erre nézve a Demeter Manó által ajánlott módszer tartom a legajánlatosabbnak. „A kísérletek sikerének biztosabb megejthetését — mondja Demeter — a kiviteli mód tapintatos alkalmazása lényegesen befolyásolván, a kísérletre először vállalkozók kedvéért kellőbb tájékoztatásul az alábbiakat kell előrebocsátanom. Mert bárha könnyű is ezen mód szerint egy nyugodt véralkatú s mind az öt érzék kellő birtokában levő vadásznak, ki a les-vadászat gyakorlati követelményeit ismeri, egy ülőhelyből egymásután két, sőt több far-

kast is, de legrosszabb esetben egyet biztosan elejteni, mindazonáltal a körültekintőbb helyes eligazodáshoz jó lesz némi előismeretekkel birnia. A kinek hajlama, alkalmá és módja volt ezen torkos ragadozó csordák káros és veszélyes garázdálkodásait kölyök koruktól anyányi nagyságot elért kifejltségükig közelebről megfigyelni: az bizonyára tapasztalta, hogy az ő életük jobbadán csak rabló barangolásban nyilvánul; mégis tagadhatatlan, miszerint legkedvencebb tartózkodási és kölykezési tanyául a falvaktól távolabb eső, nagyobb terjedelmű oly erdős vidékeket, avagy egresekkel sűrűn benőtt oly nagyobb nádasokat választanak, melyeknek csendje szénégetés, kötörés, bányamívelés, sertésmakkolás, nádvágás, vagy marhalegelés zajától legkevésbé háborítottatik. — Az öreg farkasok tavasztól csaknem ősz kezdetéig ide hurcolják kölykeik táplálására ama temérdek s leginkább szelid házi állatot, melyet esteli alkonyodás, de főleg hajnalhasadta előtt a legelőkön lecsapniok s zsákmányul ejteniök sikerült. Csalhatatlan bizonyosságai ennek s egyszers mind a farkas-tanya felfedezését lényegesen megkönnyebbítik ama, a tanya környékén már száz ölnyi távolságban is szemlélhető, szétszórt, számos nagyobb esontmaradványok, valamint a szigorúan tilalmazott sűrű vágások apró tisztásain buján felburjánzott nagy fűben, vagy nádasok csirittyásaiban még távolabbról is észrevehető nagymérvű járatok, csapások, egyes önálló bokrok körüli hanczúrozás okozta gázlások, melyeket a farkas-kölykök csapatban végzett társas kedvtelésük kielégítésének bizonyos jeléül naponkint visszahagynak. Szeptember hó eleje körül azonban a vén farkasok már felhagynak a zsákmányok megszokott tanyájukra való hurcolásával, hanem kezdik a már akkor jó erőben levő fiatalokat arra szoktatni, hogy a prédához ők jöjjenek el; s nehogy a többnyire nyílt legelőkön lecsapni szokott csikó, borjú, juh stb. elragadása körül az ifjak tapasztalatlanságát még valamely veszély érhesse, kezdetben még maguk czipelik a prédát, de csak a tanyához legközelebb eső erdőszélbe s onnét néhány halkabb vonítással csalogatják fiaikat oda s e vonítással mindig nagyobb távolságról begyakorolván azokat, végre november hó eleje körül már annyira ébren hallgatva várnak az ifjak tanyájukon a prédára, illetve a jóval hajnalhasadta előtt távozott vének vonítására, hogy az bármily táj felőli irányban hallatszék is, elhangzását jóformán be sem várva, a legélénkebb ujjongásos vonítgatásokkal torkuk szakadtából felel-

nek valamennyien egyszerre vissza s főleg, ha éhe-
sebbek, nyílsebességgel rohannak a hang egyenes
irányában, egész biztonsággal a kész prédához. —
Midőn azután a beállott nagyobb hóesés és erősebb
fagyok a marhák szabadban való legeltetését lehe-
tetlenítik, a vén farkasok az ifjakkal együttesen
kezdik meg rablóvilkos támadásaikat az erdei hasz-
nos vadakra és ebbeli határt nem ismerő torkos-
ságuk különösen az őzállományra — főleg ha az idő-
járás is nekik kedvez — gyakorta végzetes szokott
lenni, mivel köztudomás szerint az őzek, hogy magu-
kat a kegyetlen viharos, zord hideg s havas szélfúvá-
sok ellen megóvják: rendszeren a nagyobb erdőlábak és
töbrökbe összebújva szoktak elrejtőzve lenni, mit e
folyton barangolók a havon könnyen kiszimatolván,
rendszeres hajtóvadászatot intéznek ellenük s esetleg ha
a nagy hó annyira meg van fagyva, hogy a farkaso-
kat megbirja, az őzek vékony lábai és éles körmei alatt
pedig, mint rendszeren történni szokott, besüppedezik:
kérelhetetlenül valamennyien martalékul esnek, mert
amit el nem fogyaszthatnak a farkasok, azt máskorra
hóba kaparva rejtik el. A fentebb jelzett s pontosan
megvagyázott tapasztalatokon alapuló ismertetésből egy
gyakorlott vadász — nem kétkem — önmagától is reá
fog jönni, hogy a farkasok puskacső elé varázsolásá-
nak „mestersége“ csupán a kellő időben, kellően után-
zott vonításban rejlik s minthogy egy latin közmon-
dás magyarra fordított szövege szerint „az ember az
embernek farkasa“: a vonítás utánzása sem járhat ne-
hézséggel, mely mindössze is abból áll, hogy guggoló
helyzetből, a nyakat kissé hátraszegve, egy lélegzet-
vétél alatt kell az *AŰ* betűket egymásbafolyva torok-
szakadtából — lehetőleg hosszan vontatva — eléne-
kelni, vagyis az egy lélegzetvétellel felszívott levegőt
kitelhetőleg vastag, mély, egész hangerővel az *A*-ból
Ű-ba átmenő s abban elhaló hosszas vontatással kell
kiadni, illetőleg elvonítani; az igaz, hogy sokkal köny-
nyebb megtenni, mint leírni. — Amely vidékeken te-
hát e rablók garázdálkodásának színhelyéről tudomást
szereztünk, attól körülbelül 1—1½ órányi távolságra
eső legterjedelmesebb erdőtest magasabb és sűrűsebb
részének, valamely kevésbé hirtelen meredek éle
vagy csúcsa alatt, az oldalban kell kinézni a lesre leg-
alkalmasabb természetes búvhelyet, mire legzelesze-
rűbbek a dült fák, omlások, nagyobb kő- vagy fatörz-
sek. — Az ülőhely jó előre akként igazítandó el,
hogy előlről amennyire lehet takarva legyünk, de hogy
onnnét, a majdan magukat hangjukkal elárult irányból
érkező farkasokat akadálytalanul és lövésre alkal-
mas helyen szembe fogadhassuk. A les-helyen haj-
nalhasadta előtt legalább egy jó félórával már ott kell
lenni s nesztelenül hallgatózni arra, vajjon a préda-
vadászaton levő öregek nem adtak-e már hangot, mi-
vel igenlő esetben aznap próba-kísérletet sem sza-
bad tartani, hanem másnap korábban kell kimenni s
mihelyt a hajnali szürkület tíz lépésre biztos czélt
venni enged: az erdőség legkiterjedtebb iránya felé
egy erőteljes vonítással meg kell kezdeni az akciózt;
az erre azonnal nyert felelettel szembe fordítjuk gyor-
san az ülést s a közeledő csörtetés iránya felé figyelve,
arczba fogott fegyverrel várjuk az előnkbe rendszeren
hosszú lánczszorban — egyik a másik után — itt már
lassabban és szimatolva kullogókat s a legkedvezőbb
pillanat felhasználásával a tetszés szerint választott
legszebb példányokra intézzük lövéseinket. — Gyors

kézzel s egy második teljesen lőkész fegyverrel, melyet
magunk előtt elhelyeztünk, a pillanat kedvező alaku-
lásához képest többször is puskázhatni. Ha azonban az
első csal-vonításra rögtön kapott felelet igen messziről
hangzott volna s azt a farkasok érkezése a szükséges-
nek talált idő multával sem követné: biztosabb tájé-
kozásunk könnyítéseül tanácsos még egy halkabb csal-
vonítást megereszteni, mire alig szoktak felelni, de
annál gyorsabb csörtetéssel rohannak elő. A lövések
után a meglövdözött farkasokkal mit sem kell tö-
rődni, hanem a gyorsan megtöltött puskával még egy
jó félóráig lőkészen s helyben maradván, várakozunk
az öreg farkasra; ez, miután most már messze el-
hallatszódó, mély hangú vonítására az életben maradt,
de a váratlan közelből kapott lövésektől rendkívül
megriadt s világnak szaladt farkasok oda sem hede-
ritenek: e meglepő szokatlanságból rosszat sejtve, hang-
adás nélkül a tanya környékére siet s az ott kiszima-
tolt friss nyomon lassú, óvatos léptekkel mindaddig
halad, amíg a reá várakozó vadász puskája elé ke-
rülvén, agyon lövetik.

(Folyt. köv.)

A csókolózás.

Vérségileg együvé tartozók, vagy akiket azonki-
vül rokonérzet fűz egymáshoz, ritka esetben elégsze-
nek be találkozás- vagy búcsúzáskor azzal, hogy kezet
fogjanak, vagy egymást átkarolják; a minden gondo-
lat és érzelm széke, a két fej is érintkezésbe jut,
mint férfiaknál a két arczesont összeillesztése, nőknél
az ajkak egybeforrasztása, — holott kivált az utóbbi-
ban sok az egészségre ártalmas veszedelem. Jegyes-
párok ezt nem hiszik el, pedig igaz, mert sokszor volt
az már végzetes, volt annak sebesültje és halottja már
elég és féltő, hogy lesz is; az édesség csalogat.

Chicagóban vörhenyből épült fel egy vőlegény,
első útja menyasszonyához vezette, megcsókolta azt
s a szép menyasszony 10 nap múlva koporsóban fe-
küdt. A boldogtalan vőlegény öngyilkos lett.

Floridába 1893-ban egy szerelmes spanyol mat-
róz vitte be a pestist. Járványos helyről jött a hajó,
melyen szolgált és mivel 5 hónapja nem látta jegye-
sét, kijátszotta a vesztegzárt, egy éjen csónakon partra
szállt, de hajnal előtt visszaosont a hajóra. Pár nap
múlva a menyasszonyos házban tört ki a pestis és
utóbb 2000 embert vitt el abban a kikötővárosban.

Londonban az 1901-ik év végén az ifnuenza és
difteritisz uralkodása idején az utcákon a gyermekek
kék kalapot viseltek s azokon nagy betűkkel volt
olvasható: Dont kiss me, vagyis ne csókolj meg. Ugy
gondolkodik a praktikus angol, hogy jobb ma egy meg-
nem csókolt egészséges gyermek, mint holnap egy
influenzás, vagy difteriával beoltott gyermek.

Vitézsége jutalmául a cavitei hőst, ki a spanyol
flottát tönkretette, az éjszak-amerikai nők csókkal ju-
talmazták és tüntették ki; alig győzte fogadni a vas-
uton állomásról-állomásra a hölgyek eme hazafias tisz-
telgését, míg New-Orleánstól Washington fővárosáig
eljutott.

Gordon hercegné 1794-ben a 18 éves fia zász-
laja alá azzal táborozott katonákat, hogy minde-
niket megcsókolta egy arany kíséretében. A szép her-
cegné hamar összehozta az 1000 embert, de biz az

első csatában 250 hullott el belőlük. Veszedelmes csók volt tehát az.

Azt írja Hopkins angol költő, hogy Nagy-Britániában kiterjeszkedik a nőnevelés a csókadás művészetére is és éles különbségeket állít föl annak a nyújtásmódjai között. Az olyan rokonszenvedelem csókja, mely esetleg szív-szövetkezésre is vezethet, heves, mint a villám; a rokon érzelmé meleg és édes; a tiszteleté hideg, mint a jég. Angliában a férfiak sohasem csókolják meg egymást, sőt ujabban a hölgyek is elhagyogatják, ha társaságban megjelennek. Hogy a szívek kölcsönös megértéséből eredő csók adásának vagy elfogadásának hol a helye, a körülmények szabják meg. Kapu alatt még a férj és feleségnek sem illik; kivételek ezen szabály alól a katonák őrmestertől lefelé és konyha- vagy szobaleányok szolgálatól fölfelé.

Kínában és Japánban a rokonok s az egymást szeretők között sem szokásos az ajkak egymáshoz való illesztése. Előindia, Birmaországban, de a Pacific-oceánnak is nem egy szigetén élnek néptörzsek, a melyek előtt az a galambszokás használaton kívül van. Tudnak a mandolametszésű fiatal női szemek ott is csábitóan mosolyogni, de többet nem. A hindu mama keblére szoritja a gyermekét, de nem fojtja csóközönbe. Ott a Simon Judithra mért rettentő ítélet nem lenne kétségbeejtő bűnhődés, hogy az anyai csókért epedő gyermekét Juditnak megcsókolnia nem volt szabad.

Az eszkimók is élhetnek nélküle; ha már a kölcsönös vonzalom oda fejlődött, hogy közelebbi érintkezés szükségessége áll be, egymáshoz dörzsölik az orrukat. És az orvosi gyakorlat kevésbé is kifogásolja, mint az ajkak érintkezését. A bajok átszármasztásának így kisebb a valószínűsége. Betiltotta a new-yorki vámhivatal is a csókolózást. Oka az, hogy az alkalmazottjai órákat kitévő időt veszítenek, míg 2—6 ezer partra szálló utas végig öleli, csókolja a 8—17 váro, szíveslátó amerikaiit. Az a 35—51 ezer csók nagy idővesztéssel jár, Amerikában pedig pénz az idő. Olvasható is a kiszálló helyeken, hogy „csókolózás itt ne történjék“, — ez a rendelkezés azonban az egyéni óhajtások kifejezését csak addig továbbítja, míg a vámhivatali teendők lebonyolódnak, azontúl szabad a vásár.

Vannak nemzetek, amelynek női csak úgy találják édesnek a csókot, ha a férfi arcza nem csupasz. Egyik román népballadában szerepel olyan bánatos ifjú, aki abba hal bele, hogy sem bajusza, sem szakála nincs, nam akad tehát leány, aki őt megcsókolná. A hollandi nő azt kívánja, hogy akit megcsókolásra érdemesnek tart, annak a szakála dohányszagú legyen. A német leány azt tartja, hogy aki csupasz képű legényt csókol, annyi az, mintha a zsebkendőjét csókolná.

Nemzetközi felfogás az, hogy az adott, vett, viszonozott csók, ha nem rokon jellegű az, nem egyéb, mint hangolás a házasságkötésre, — de dán történet az, hogy a menyasszony visszakérte vőlegényétől a leveleket, amelyeket ő lányos könnyelműséggel még a menyegző előtt neki küldözött. A vőlegény csak úgy volt arra hajlandó, ha menyasszonya hajlandó visszadni mind azokat a csókokat, amelyeket tőle kapott. Hozzá is fogott a menyasszony, de nem tudni hányadiknál már kijelentette, hogy nem kéri vissza a leveleit.

1837-ben bepörölt egy angol gavallér egy kisasz-

szonyt, hogy az megharapta az ő orrát, mikor őt beleegyezése nélkül meg akarta csókolni. A bíró fölmentette a vádlottat azzal a megokolással, hogy a kisasszonynak épen annyi joga van a saját ajkaihoz, mint a panaszló úrnak a saját orrához. Ha egy ur kellemetlenséget akar cselekedni valakinek, elkészülhet arra is, hogy az a valaki is kellemetlenséggel viszonozzon.

Németországban történt, hogy egy berlini bankhivatalnok tréfásan úgy szokta a telefonos kisasszonyokat bolygatni, hogy „csókot adok, ha N. N. cézeggel gyorsan összeköt.“ Beesületsértési pört akasztott egyik kisasszony a nyakába e miatt s a bíróság a vétkes urat 50 márka büntetésbeli bírságra és 300 márka pörköltség megtérítésére ítélte.

Az angol újabb színdarabokban a csókolás feltűnően gyakran előírt dolog. És olyanokat is érdekel, akiknek semmi közük hozzá, de azért egyes lapok kivallatták a művésznöket, hogy mi a nézetük a csókra nézve, amelyet a színpadon hivatalból kapnak vagy adnak. A Budapesti Hírlap a londoni színművésznők írásos vallomásait közli magyar fordításban. A főbbek így következnek:

Miss Compton, aki a modern asszonyok ábrázolásában ragyogtatja művészi talentumát, kurtán, de elég sejtelmesen nyilatkozott. — Én azt tartom, mondotta, hogy a színpadi csók, mint minden más színpadi cselekvés, meggyőző legyen! — Kate Cutler, aki csak táncolni tud szebben, mint énekelni, így vallott: — A színpadi csók épen olyan része a szerepnek, mint a többi. Nem lehet rá semmi külön paragrafus. Jól kell csinálni ezt is! Evie Greens, a londoni New-Xork szépe azt mondja, hogy a színpadon ép oly szépen, igazán és lelkiismeretesen kell csókolni, mint énekelni és táncolni. — Izabel Jay-nak, a Savoy Theatre csillagának semmi külön teóriája nincs a színpadi csókról. — A színésznő legyen az, akit játszik, különben nem csinálja becsületesen a dolgát és csókoljon úgy, ahogy szerepe szerint csókolni kell. Nem a színészek csókolóznak, hanem a szerepek és a színész ne ugorják ki a szerepből — egy csók elől. Ez gyávaság volna. Nincs útálatosabb, mint mikor a csókot két festékreteg bágyadt érintkezésévé degradálják. — Ada Reeve, akit a legszebb londoni színésznőnek tartanak, ezt mondta: — A színpadon adott csók olyan legyen, hogy mindenki komolyan vegye, aki látta, de ne vehesse komolyan, aki kapta. Ez a szabály, amit — a kivételek szentesítenek. — Violet Baubrugk kisasszony igen helyesen így nyilatkozott: — A színpadi csók — kötelesség. Ki hogy csinálja, azt a kötelességtudása dirigálja.

Nem egy Judás-csókot-kaphattak évszázak folyamán az angol királyok, mióta a koronázási rend úgy hozta magával, hogy az ország főnemesei egyenként járultak a megkoronázott államfő elé, letérdepeltek előtte, letették a hűségüket s azután jobbról-balról megcsókolták az arcát. Eduard mai angol király sokkalja a csókokat, miért úgy intézkedett, hogy koronázása alkalmával Anglia, Skócia és Irland főnemessége egy-egy tagot válasszon a kebeléből és csak az a három csókolja meg a királyt valamennyiök nevében és képviselőjében.

A csóknak különböző népek között különböző a kelete. A francia sorra csókol mindnkít; az angol férfi soha meg nem csókol férfit, ha rég látott fivérével

is találkozik; a skót még tartózkodóbb, a nők anyai méltóságukkal meg nem egyezőnek vélik, hogy felnőtt fiaikat megcsókolják. Éjszaka csak a jegyesek számára van megengedve, — délen pedig az illemszabályok követelik meg abban a bőkezűséget; például a görög trónörökös menyasszonya eljegyzése ünnepén 150 konvencionális csókot volt kénytelen kiosztani. Az ilyen természetesen alig is lehet más, mint az ajkak olyan érintkezése, mint mikor a fecske szárnya megcsapja a víz tükrét. Hogy a szerelmesek közt hátrá nincs, az természetes. A jótékonyság sem lehet elnékül, de azok drága csók; politikai csók volt, amit a devonshirei hercegné megígért minden választójának, egy mézszármester pedig oly komolyan vette, hogy elment érte, meg is kapta és irigyelték miatta sokan.

A mindenhez értő Lombroso azt írja a csókról, hogy viszonylag nem régi találmány. Homeros és Hesiodos nem emlegetik. A legérzékenyebb búcsúzások a görög családokban, epedve várt találkozások csók nélkül esnek meg. Japán sem ismeri. De már az ujszövetség ismeri a Judáscsókot. A régi rómaiak azt mondták, hogy a régi rómaiak találmánya az, akik hazatértük után azért érintették ajkukkal a feleség ajkát, hogy meggyőződjenek róla, ivott-e a távollétükben az asszony bort? a borivó asszonyról pedig nem tudták föltenni, hogy hitestársi kötelességeit kifogástalanul teljesíteni képes legyen.

Sokszor történt már fölszólamlás a ruhauszályok ellen, hogy a fölvert porral sok veszedelmes bacillust indítanak szárnyra. A hölgyek gyűlése erre kimondta, hogy veszedelmesebb a bajusz, mert közvetlenül infi-

ciál. Odanyilatkozott egy férfi-gyűlés, hogy leteszi a bajuszt, ha a hölgyek gyűlése lemond az uszályról. Két ízben hívtak össze már ez érdemben értekezletet, de csak 2—3 tag jelent meg, akik a közügyben határozatképtelenek voltak. Nyilván a csókolózás uralmát is nehéz lesz megdönteni.

Fenyőillatot vásároltam Budapesten, hamiskás nő szolgált ki az üzletben és nyilván meg akarta tréfálni az öreg vevőt; mert amint itthon észrevettem, az illatszerez üveget olyan papirba göngyöltte, amelyen Die Kunst des Küssens (a csókadás művészete) bekezdéssel vagy 15 soros nyomtatott utasítás volt. Az érdeklődők javára örömet fordítanám le ide, de egy fiatal házas elkérte tőlem s használatában elsikkadt az. Csak a végső szavakra emlékezem: „Nur nicht übereilen.“ (Nem kell elsietni.) Ezt én öreg eszemmel úgy értelmezem, hogy vérségi köteléken kívül csak akkor kezdődjék a csók szabad vására, mikor a rá várakozók az anyakönyvi hivatalban a bevezető ügymeneten túl vannak. Úgy nem árt az meg.

Hanusz István.

A házi macska jelentősége a vadászatra nézve.

Amilyen rejtelmes — vagy legalább is kétes — szerepet játszik a házi macska (*Felis domestica*) kint a szabad területeken, oly kétes, bizonytalan a származási viszonya is. Ugyanis az eredetéről s tulajdonképeni hazájáról épúgy nem vagyunk tisztában, mint a legtöbb házi állat eredetéről. Még azt sem lehet megközelítőleg sem megállapítani, mióta házi állat a macska? Hogy a történet előtti időben is az volt már, tanúság erre az, hogy az egyiptomiak legrégebb emlékein ott találjuk felvésvé, sőt a sírokban is akadtak mumiává aszott testére. Miután a hideg éghajlat s a magas hegyek nem kedveznek gyarapodásának, feltehető, hogy tulajdonképeni hazája hajdan meleg égöv alatt feküdhett s ezért nem képes a hideg és ritka levegőt baj nélkül elviselni. Állítólag az egyenlítő alatt már 10 ezer láb magasságban a tenger színe felett heves göresök fogják el s rendszeren néhány nap alatt elpusztul.

Ezt a kis bevezetést csak azért bocsájtom előre, mert vadász körökben sokszor van az érintettekről szó s helyesen tájékozódva kevés puskaforogató van a házi macska eredetét illetőleg; — s másrészt, mert sok hamis feltevással találkozunk e téren.

Ami ennek az annyira dédelgetett ravasz fajzatnak a bűnlajstromát s ennek folytán a vadászatra való jelentőségét illeti, azt az alábbi rövid vázlatban foglalom össze a szerzett eredeti adatok alapján.

Minden figyelmesebb vadász, erdész, kertész és mezőgazda előtt okvetetlen feltűnhetett az, hogy a nyári

időszak alatt számos házi macska barangolja be a kertet, rétségeket, mezőseget és az erdőket, még az emberi laktól távolabb fekvő vidékeken is. Ha a nagyobb gazdaságokban levő macskákat megfigyeljük, feltűnik az, hogy egy-kettő mindig hon marad, a többi rendszeren tavasz nyíltával eltűnik nyomtalanul s csak késő ősszel, sokszor egész csapat elvadult ivadékkal állít vissza a házhoz. Ebből látszik, hogy nem minden macskában van meg a kóborlási ösztön, de a túlnyomó rész effelé hanyatlik s tény az, ha egy macska egy nyarat is a szabadban tölt, többé ettől vissza nem tartható. — Jóllehet ez a tény eléggé ismeretes, általában még nem szokás az egésznek valami különös fontosságot tulajdonítani. Pedig eme kóborlások sok veszélyt rejtenek magukban minden kisebb élőlényre nézve. De lássuk csak: a házi macska úgy szokik a szabadba, hogy egyszer-kétszer sikerül neki a kertben vagy réten egeret fogni. Nemsokára azonban a madarak keltik fel figyelmét s az ezekre való vadászat kétségtelesen mulattatóbb s pecsényéjük izletesebb. Ezentúl már a kertben csak kisebb éneklő madaraink után ólálkodik s a mezőn pacsirták-, fürjek-, baglyok- és süldőnyulakon tölti vérszomját. Ez a természetbarátot és a vadászt kellemtelenül érintő tény annál veszedelmesebb, mert a szabadba szokott macska óriási területet kutat át. S ha megfontoljuk, hogy sokszor egy □-mértföldön 5—6 darab ilyen macska végzi garázdálkodásait, melynek minenike, hogy prédaszomját kielégítse, naponta óriási területeket

összekóborol; s megfontolva, hogy az ily kirándulások alkalmával minden útjába jövő kisebb vad prédaszomjának zsákmányul esik — s hogy e prédaszomj nem az éhségtől, de vad ösztöntől vezéreltetik; s hogy kitarót, ádáz cselvetéseit a kisebb vad ritkán bírja kikerülni: úgy könnyen felbecsülhetjük ama óriási károkat, melyeket ily szabadon kóborló házi macskák okoznak. Ily kóborló házi macskák kétségkívül első tényezők abban, hogy kisebb vadunk és éneklő madaraink száma évről-évre apad. Hogy ilyen, a szabadbani kóborláshoz szokott macska a ház körül többé szolgálatot tenni nem fog, az igen természetes; őszszel kövéren, hizottan tér vissza a házhoz s minden kedvtelését abban találja, ha a jó meleg kályha mellett sütkérezhetik s a ház körül az egereket és patkányokat mindig üldöztetlennül hagyja. De ha vigyázatlan-ságból a kanári vagy stiglinez kirepül a kalitkából, nosza, talpon terem a különben lustán nyújtózkodó kandur s ügyesen és az ölési vágy szenvedélyességével rohan áldozatára s azt a vadon élő macskák és más ragadozók jellemző gyors mozdulatával keríti karmai közé, még mielőtt módunk lett volna ennek megakadályozására bármit is tenni. — „Hihetetlen, hogy a mezőn való csatangolásra szokott házi macska mily nagy kárt okozhat az apróvad között“ — írja egy gödöllői vadász. „1892. évi április havában áttettem lakásomat a város külső végére; midőn felmentem új lakásom padlására, ott egész halom fogoly, sőt erdei szalonka tollát találtam. Rögtön arra a gondolatra jöttem, hogy a közelben macskának kell lenni, amely megszerette a vadpecesenyét. Szomszédom azután beszélte, hogy neki oly macskája van, amely majdnem naponta hoz egy nyulat haza. Mint mondta, egy ízben oly nagyot hozott, hogy nem bírta a kapu alatt bevonszolni. Később panaszkodni kezdett, hogy szegény macskája eltűnt s mindjárt le is írta, hogyan nézett ki. Valószínűleg valahol vasba került.“ — „Hogy mily messzire megy a szabadban kóborló macska rablásaiban — írja egy másik vadász — mutatja a következő eset. Mult nyáron a mezőn egy nyulat hallottam sírni; oda sietek s csakhamar egy macskát vettem észre, amint meglapulva elillanni igyekezett. Tovább keresve, egy megölt nyúlra akadtam, melyet a macska épen most fojtott meg s mely fias volt s testében 4 kifejlett fiat hordott.“ Egy földbirtokos kisebb terjedelmű birtokán macskát nem tűrt s az egerek és patkányok elszaporodása ellen különféle módon óvta magát, amennyiben szabadban sündisznókat, a padláson és kamrákban baglyokat tartott. A tulajdonos öröme, kertjében az énekes madarak szépen elszaporodtak. De ki írhatja le kínos meglepetését, midőn egy nap az énekesek fészkeiit feldúlva és kirabolva találta s utánjárás és megfigyelés után kitűnt, hogy az egy-két mértföldnyire lakó földbirtokos macskája kóborlásában egész oda vetődött s a nagy fáradsággal és gondnal ápoltt kerti énekeseket egy nap alatt tönkre tette. — S ha meggondoljuk, hogy a macska prédaszomját még az oduban fészkelő madarak sem kerülhetik ki, miután nyulékony lábával és éles karmaival oda is belenyúl s az ott fészkelő s a gazdaságra nézve leghasznosabb madarak költéseit is tönkre teszi: úgy csak örülhetünk annak az üdvös szokásnak, hogy minden jóra való vadász a szabadban talált macskát

irgalom nélkül lelövi vagy kutyája által halálba üzeti. Nem akarom a macskák házkörűli hasznosságát kétségbevonni, sem azok kiirtását ajánlani, míg azokat más, kevésbé veszélyes segítséggel pótolhatnók; de minden felügyelet nélküli, önállóan a szabadban kóborló és ragadozóvá fajult macskát mindenütt irtani kell. Irgalom nélkül pusztítsuk el tehát a szabadban talált macskákat, melyek az egerek pusztítására már úgy sem alkalmasak s melyek a vadállományban oly óriási károkat okoznak! — Az elmondottak kiegészítéséül idejegyzem még azokat a szentenciákat, amelyeket *Diezel*-nél találunk feljegyezve, — *Diezel* azt mondja az elvadult házi macskákról „... *talán ép oly veszedelmesek*, mint a róka — és különösen a fázánokban, foglyokban, fürjekben hihetetlen károkat okoznak s tömérdek apró madarat s fanyulat pusztítanak el. Falun, sőt városon is, évenként számtalan fiatal macska nő fel, melyek egyszerűen a rosszul alkalmazott könyörületességnek köszönhetik létüket. Míg aprók, addig még itt-ott gondoskodnak róluk, később azután kezdenek a házban alkalmatlanok lenni; elpusztítani azonban sajnálják, tehát sorsukra hagyják. Az éhség megtanítja a meg nem engedett kenyérkeresetre; elvadulnak s gyilkolásvágyuk a gyakorlattal mindjobban előtérbe lép s rövid idő alatt épen oly módon és ügyesen rabolnak és gyilkolnak, mint vad fajrokonai. Sőt annyiban veszélyesebbek is, mint ezek, mert nem félik az ember közelségét, tehát a lakások környékén is garázdálkodnak. Rövid idő alatt elég ravaszakká és elővigyázókká válnak, hogy a vadászt a földművelőtől meg tudják különböztetni s míg az első elől meglapulva elbujnak, az utóbbival szemben semmi féltékenységet sem mutatnak. De nemesak az elvadult macskák okoznak kárt a vadállományban, hanem azok is, melyek napközben a házban és ház körül a legártalmatlanabb házi állatok képében, a legszebb erényekkel látszanak ékeskedni, de mihelyt az alkony beáll, levetik álarcukat s megkezdik rabló csatangolásaikat. Tehát kinek a vadállománya kedves, az tegyen félre minden mellétekintetet és pusztítsa irgalom nélkül a vadászterület e parazitáit; ne kegyelmezzen egyetlen egynek se, melyet a falutól vagy tanyától egy-kétszáz lépésnyi távolságon túl a vadászterületében talál. Ha ezt következetesen megteszi, örömmel fogja vadjának feltűnő szaporodását és gyarapodását tapasztalni. Akárhány hirhedt vadászterület, mely vadszegénysége miatt közel-távolban ismeretes volt, a macskák radikális pusztítása következtében szembetűnően megjavult. Tehát csak pusztítani őket, mihelyt a mezőn vagy erdőn csatangolnak, mert a macskának a házban — és nem a vadászterületen a helye.“ *Simonyi.*

A vadász-szezón alkalmából a t. vadászközönség szives
figyelmébe ajánljuk

PREPARÁLÓ INTÉZETÜNKET.

Gondos, művészi preparáció, természetű kivitel, tartós munka,
jutányos árak.

Vasúti szállítmányba nem szabad levelet tenni; célirányos ügy a szállítólevélre mint a csomagra ráírni: „Friss állat kitömésre“.

Dr. Lendl Adolf preparatóriuma

Telefon 194.

Budapest, II., Donáti-u. 7.

Telefon 194.

SZERKESZTŐI-ÜZENETEK

J. J. Békéscsaba. Névtelen levelét, sajnálatunkra, nem vehetjük figyelembe. — S. R. erdész úrnak. Nehány évvel ezelőtt egy tiszta fehér róka került intézetünkbe Bártfárol. A lapok most írták nemrég, hogy ugyanott egy egész család fehér rókát fedeztek fel egyszerre. Lehet, hogy ezek leszármazottjai annak a már évekkal ezelőtt elejtett példánynak, mert az albinizmusba való átmenet hajlama átöröklődik és ennek következtében egyes vidékeken gyakoribb és megállapodó. Fehérmegye éjszaki részéről már több ízben kaptunk például fehér fecskéket, Túrócmezgyéből fehér csókákat, Borsodmegye pedig a fehér, illetőleg fehéren tarkázott őzek hazája. Valószínűnek tartjuk azonban, hogy az egyes évek időjárása is hatással van az albinók kifejlődésére s ezért talán némelyik esztendőben oly vidéken is, ahol különben bizonyos fajok albinói nem ritkák, ezek még sem jelentkeznek; míg azután egyszerre, ha az időjárás kedvez az albinizmus jelentkezésének, nagyobb számban mutatkoznak a fehér alakok. — Írtunk különben erről már több ízben; méltóztassék előbbi évfolyamainkat átlapozni. A hűvös, nedves nyarak kedveznek az albinizmus kifejlődésének; a forró nyarak pedig csökkentik a fehér állatok számát. — Öreg úr. Nem felelhetünk kérdésére a nyilvánosság előtt. Levelet küldünk újév után. — G. úrnak Tmsv. Ismerjük a czéget, azért nem ajánljuk a puškáit. — Hol vásároljunk? Lehetőleg a hazában.

„A Természet“ I. és II. évfolyamából néhány teljes példányt visszavált kiadóhivatalunk. Esetleg ez évi új évfolyammal szolgálunk helyette.

8—10 csinos, de nem drága özganesot szeretnék venni. Czím a kiadóhivatalban.

„A TERMÉSZET“ V. és régibb évfolyamaihoz, szintúgy a „HALÁSZAT“ I., II. és III. évfolyamához való bekötési táblák megrendelhetők intézetünkben, darabonkint 2 koronával.

MAGYAR TANSZERKÉSZÍTŐ-INTÉZET
FELDMANN GYULA

BUDAPEST, VI., FELSŐ-ERDŐSOR 5.

(TELEFON 17—23.)

Minden irányú iskola t. vezetőinek,
tanárainak és tanítóinak szives figyelmébe ajánlja
hazai saját gyártású
fizikai, khémiai, természetrajzi és geometriai tanszereit.
Üvegtechnikai intézet.

Szakszerű tanácssal és tájékoztató költségvetéssel szívesen szolgálunk iskolák felszerelése alkalmával. — Újabb szerkezetű tanszerek elkészítését és tanszerek javítását elvállaljuk; mechanikai és üvegtechnikai precizizós munkákat elfogadunk.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

„A m. kir. Vallás és Közoktatási Minister a Feldmann Gyula-féle physikai és khémiai tanszergyárat és üvegtechnikai intézetet az enemű beszerzési forrásokul ajánlott hazai czégek közé utólagosan felvette.“ (Hivatalos Közlöny X. II. 229.)

„A m. k. Vallás és Közoktatási Minister Feldmann Gyula budapesti tanszergyáros által készített természettani eszközökből a részletes jegyzékben felsorolt physikai alap- és kibővített felszerelési jegyzéket a népiskolák számára tanszerül engedélyezte és az engedélyezett tanszerek jegyzékébe felvette.“ (Hivatalos Közlöny. X, 17. 360.) (40782—1902.)

Mint szőlőnagybirtokosok

ajánljuk kiváló minőségű hordó- és palaczkborainkat, melyek mint a ménes-magyarádi borvidék **gyoroki**, valamint a család **vadkerti és vámospércsi** nagy kiterjedésű szőlőbirtokainak kifogástalanul tisztán kezelt saját termése kerülnek forgalomba.

Ezen borok kitünő voltáról számos elismerő levél tesz tanuságot, egyebek között a következő: „A nekem küldött jó borokkal minden tekintetben igen meg vagyok elégedve s így azokat minden vadászembernek szívesen ajánlom“. Novotny J., cs. és kir. szab. fegyvergyár, Prága.

Kivánatra borminták küldetnek. Árjegyzékek ingyen és bérmentve állnak rendelkezésre.

Andrényi Kálmán utó dai
Aradon.

Vadászterületek

bérbeadására és bérletére, valamint a vadászat minden ágára vonatkozó hirdetések eredményesen közöltetnek „A Természet“-ben. — Kiadóhivatal: Budapest, II. kerület, Donáti-utca 7.

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰVÉSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.

Chehek folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára, kitünő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

Czím csaki: BUDAPEST, VI. ker., Király-utca 30. szám.

Jutányos árak.

TELEFON: 18—99.

Jutányos árak.

„A TERMÉSZET“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

Nyomatott Wesselényi Géza könyvnyomdájában Hódmező-Vásárhely, Andrassy-u. 22.